

V sledovanom korpuse slov sa potvrdzuje tendencia formulovaná v monografii *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny*: „Internacionalizmy sa do nášho jazyka ...dostávajú najskôr v mennej forme a len neskôršie (a ani to nie vo všetkých prípadoch) sa pritvárajú slovesá“ (Horecký – Buzássyová – Horecký, 1989, s. 254).

Literatúra

DORULA, J Z dejín slovenskej slovnej zásoby Jazykovedné štúdie XI. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1971, s 96–110.

Encyklopédia jazykovedy Ed J Mistrík Bratislava, Obzor 1993 513 s

HABOVŠTIÁK, A Slová latinského pôvodu v slovenských nárečiach Jazykovedné štúdie XVIII Bratislava, Veda 1983, s 79–94

HABOVŠTIÁKOVÁ, K K otázke lexikálneho pôsobenia latinčiny na slovenský jazyk v 16–18 stor In Jazykovedné štúdie IX Ed E Pauliny Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1966, s 78–90

Historický slovník slovenského jazyka I–III zv Red M Majtán Bratislava, Veda 1991, 1992, 1994

HORECKÝ, J – Buzássyová, K – Bosák, J a kol Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny Bratislava, Veda 1989 436 s

HORECKÝ, J Antické pramene odbornej terminológie Kultúra slova, 23, 1989, s 332–337

HORECKÝ, J Povaha a využitie prevzatých slov v slovenčine Artykuly, Rocznik slawistyczny, t XLIII, cz 1, s 3–6

IVANOVÁ–Šalingová, M – Maniková, Z Slovník cudzích slov Bratislava, SPN 1983 944 s

KRAJČOVIČ, R Pôvod a vývin slovenského jazyka, Bratislava, SPN 1981 240 s

Krátky slovník slovenského jazyka – materiál z počítačovej verzie

Krátky slovník slovenského jazyka Red J Kačala, M Pisárčikova 2 vyd, Bratislava, Veda 1989 592 s

Lingvističeskij encyklopedičeskij slovar Ed V N Jarceva Moskva, Sovetskaja encyklopedija 1990 682 s

MACHEK, V Etymologický slovník jazyka českého (Druhé opravené a doplnené vydání) Praha, ČSAV 1968 866 s

MISTRÍK, J Frekvencia slov v slovenčine Bratislava, Veda 1969 726 s

MISTRÍK, J a kol Encyklopédia jazykovedy Bratislava, Obzor 1993 516 s

PALKOVIČ, K Zmena gramatických kategórií pri prevzatých slovach Slovenská reč, 43, 1978, s 281–286

Slovník slovenského jazyka I diel Red Š Peciar Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1959 816 s

ŠPAŇÁR, J – Hrabovský, J Latinsko-slovenský slovník. Bratislava, SPN 1987 1224 s

TIBENSKÁ, E · Vyvin valencie nedomácich slovies latinskej proveniencie. Rkp.

TUGUŠEVA, R Latinizmy v češtine a slovenčine Rkp

Voprosnik obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa Moskva, Nauka 1965 272 s.

Administratívno-právne termíny v Budmerickej mestskej knihe

Miriám Sitárová

Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, Bratislava

Obec Budmerice, ležiaca na Trnavskej pahorkatine v doline potoka Gidra, sa prvýkrát spomína koncom 13. stor. ako Budmer, ale jej osídlenie, ako na to poukazujú mnohé archeologické nálezy, pochádza z obdobia neolitu – tzv. eneolitické sídlisko, sídlisko velatickej kultúry z ml. doby bronzovej a laténske sídlisko (Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1977, s. 254).

Cieľom nasledujúceho príspevku je upriamenie pozornosti na administratívno-právne termíny mestskej knihy Budmeríc. Základom pre naše skúmanie bolo asi 140 zápisov administratívno-právneho charakteru, presnejšie texty vypovedajúce najčastejšie o majetkových transakciách – kúpe, predaji, prenajatí časti nehnuteľného majetku (väčšinou ide o vinohrad alebo roľu), pôžičke peňazí a nasledovne o podmienkach splácania dlhov – i záznamy o urovnávaní sporov (vo veci nactiutřhania) medzi „*maudrimu a opatrnimu mužmi*“ (zápis z 1. mája 1613). Jednotlivé zápisy su datované od začiatku 17. až do konca 18. storočia. Najstarším je zápis „*Poznamenane syrotne weczy, v kterych lydy nachazety se magy, a vyhľadawat Jakozto po Maczkowoy Sewczowoy syrotach*“ z roku 1606, posledný zápis je datovaný 16 januára 1797.

Slovensko bolo až do roku 1918 pod hospodárskou a politickou správou uhorského štátu, preto vývoj administratívy a súdnictva na Slovensku je z väčšej časti priamym odrazom vývoja v celom uhorskom štáte. Badateľné je to v terminologickej oblasti. V administratívno-právnych písomnostiach zo 17–18 storočia môžeme okrem termínov slovenského pôvodu nájsť aj terminológiu prevzatú z nemeckého práva, ktoré bolo na naše územie prinesené z Čiech. V archívnych zápisoch sa často stretávame s výrazmi, ktoré pomenúvajú osoby zúčastnené v právnom procese alebo osoby, ktorých funkciou bola správa mesta, obce. Je to napr. *richtár, konšel, prisazný, dvorský*.

Predstaviteľom obce, mesta bol v minulosti *richtár* (z nemčiny, strhn. *rihtārī*, Machek, 1957). Táto funkcia súvisí so skutočnosťou, že stredoveké slovenské mestá nepodliehali (od 13 storočia) správe bezprostredného vrchnostenského správcu, ktorým bol hradský župan, ale správa mesta bola zverená mestskej samospráve. Reprezentovali ju mestské orgány, richtár a mestská rada, ktorá bola zvyčajne zložená z 10–12 prisazných; v našej mestskej knihe je zaznamenaných väčšinou 5 alebo 6 prisazných. Richtár, ktorý stál na čele mestskej rady, a mestská rada boli volení mešťanmi. Povinnosťou úradu richtára v širokom zmysle slova bolo nielen vykonávať rozličné samosprávne úlohy, ale i zúčastňovať sa a rozhodovať v právnych záležitostiach; teda sústredoval nielen správnu, ale aj právnu výkonnú moc (pozri Kuchar, 1964,